

A close-up, profile photograph of Julen Madariaga, an elderly man with grey hair, a mustache, and round glasses. He is looking slightly upwards and to the right. He is wearing a light-colored checkered shirt under a dark green sweater. The background is a blurred interior setting.

“L’actitud de l’estat espanyol portarà més guerra i víctimes a ambdues bandes”

Julen Madariaga (Bilbao, 1932) fou un dels fundadors d’ETA. Ara, des d’Aralar, intenta la unitat de totes les forces d’esquerra basques. Creu que el darrer comunicat del grup armat és el “més transparent” que s’ha fet mai.

El darrer pronunciament d'ETA és, a parer vostre, un pas definitiu? Què aporta de diferent respecte als altres comunicats?

—Ningú no és capaç de predir si aquest pas serà definitiu o no, però, sigui com sigui, des que van començar els anuncis de treva, mai la posició basca no havia estat tan diàfana. La pilota és a la teulada espanyola, sense possibilitat de tornar a caure a l'altra banda. Però si la part basca és transparent, en el cas d'Espanya és ben al contrari: mai no havia vist una posició tan opaca ni negativa, encallada i carregada de presagis terribles. Som en un punt en què, faci què faci la part basca, és condemnada a mort, digui què digui i passi què passi. Encara que demani perdó mil vegades, no hi ha res a fer. Fins ara, ETA no havia tingut la lucidesa ni la valentia política de veure que els temps han canviat, dins d'Euskal Herria i fora. Però ara està disposada a iniciar la via política exclusivament. El problema és que a l'altra banda encara no han entès que els temps han canviat.

—El govern espanyol ja ha rebutjat una comissió d'observadors internacionals en un possible procés polític a Euskadi.

—És una salvatjada que Rubalcaba proclamí que els únics agents que poden validar acords són les forces de seguretat espanyoles. És com si l'estat espanyol visqués molts segles enrere.

—L'estat espanyol no vol iniciar un procés d'autodeterminació a Euskadi, que precisament és la condició *sine qua non* del comunicat. Quina sortida hi ha, doncs?

—L'estat espanyol pretén una rendició i que tot continuï igual. És absolutament impossible. Ho dic amb molta pena, però aquest blocatge significa guerra, guerra i guerra, continuarà la guerra amb totes les víctimes, danys i patiments associats que causa qual-sevol guerra. Aquesta gent vol la rendició total i absoluta, i això significa portar el conflicte a un carreró sense sortida.

—Més guerra?

—Sí, hem de ser conscients i lúcids, i dir les coses pel seu nom. L'actitud de l'estat espanyol portarà més guerra, i ja sabem què passa en aquestes qües-

tions, cada vegada pitjor, amb moltes més víctimes que no hi ha hagut fins ara, per un costat i per un altre. És terrible.

—No detecteu cap possibilitat de sortida pacífica al conflicte, ara per ara?

—Pot haver-hi una sortida per al poble basc, a condició que els espanyols —i deixo al marge expressament la potència francesa, que tutela entre un 12% i un 15% de la població basca— acceptin el resultat d'una consulta al poble, sota la supervisió de la comunitat internacional. En el moment en què els espanyols anunciïn que respectaran cívicament la voluntat expressada lliurement per la majoria democràtica basca, s'hi veurà una sortida.

—Un referèndum que l'estat espanyol es nega a fer.

—Cal interrogar la població basca,

“Aquesta gent vol la rendició total i absoluta, i això significa portar el conflicte a un carreró sense sortida”

i allò que resulti de la consulta haurà de ser acatat. Si la resposta majoritària és continuar com estem fins ara amb la República Francesa i el regne d'Espanya, doncs els bascos ja fa molt de temps que hem contestat que acatarem la decisió. I passarà com al Canadà, que s'aniran fent consultes sempre democràtiques, i un dia o altre ens en sortirem. Sempre sense armes a la mà i sense necessitat de lluitar per vies que no siguin polítiques o socials. La societat basca ha deixat clar aquest punt des de fa molt de temps. El problema és que els espanyols no han fet, no tenim cap indicati que els espanyols estiguin disposats a respectar la decisió democràtica d'un poble. El dia que Zapatero o qui li succeeixi digui en el nom d'Espanya que respectarà allò que la majoria democràtica basca

decideixi, fins i tot si és la separació total del regne d'Espanya, aleshores començaria la solució dels problemes que tenim a Euskadi. Si el dia que ETA va fer públic el comunicat, Zapatero hagués comunicat el seu compromís democràtic, jo ara us respondria que ens trobem ja en un camí preciós cap a la pau. Però no va passar això.

—Com voldríeu que fos el final d'ETA?

—Hauria de desaparèixer de la manera més digna possible. Res de victòries glorioses per part de l'enemic. Tots hem de fer tant com puguem per a facilitar una pista d'aterratge, i aquest aterratge ha de ser digne en tots els sentits. En el seu moment, ETA fou una aportació que va comptar amb el suport d'una part important del poble basc, però ara ja no. El poble ha dit no a la violència i sí al dret de decidir el futur per la via democràtica.

Personalment, no renego del meu passat com a fundador d'ETA. Aquesta organització va constituir una aportació essencial en la lluita contra el franquisme mentre unes altres forces democràtiques com el PSOE estaven políticament adormides. ETA incorpora quatre idees a les reivindicacions *abertzales*, que són l'autodeterminació, l'esquerra, el laïcisme i la lluita contra les referències de Sabino Arana, com el racisme.

—I com es resolndria la qüestió dels presos polítics i refugiats?

—Als presos, refugiats i exiliats, se'ls han de garantir tots els drets socials a l'hora de la reinserció a la societat basca. Sense excepcions. Però, és clar, no sabem què es pot esperar d'un govern espanyol que incompleix sistemàticament les pròpies lleis penitenciàries respecte als drets dels presos.

—En el comunicat d'ETA no es fa referència a les candidatures *abertzales* il·legalitzades amb vista a les eleccions municipals. Quin pes pot tenir la proximitat d'aquests comicis en les posicions del grup armat i de l'executiu espanyol?

—Els imperialistes espanyols intenten de manera totalment artificial impedir que l'esquerra *abertzale* torni a reorganitzar-se i a tenir una formació política pròpia que pugui presentar-se a les eleccions, en què podria obtenir

JORDI PLAY/ARXIU

una representació que els espanyols consideren perillosa. És una actitud infantil, es posen voluntàriament una bena als ulls per a no veure la realitat.

—**La llei de partits fou pactada pel PSOE i el PP, amb el suport, entre més, de CiU. Ara a Euskadi i a Madrid hi mana el PSOE. Sembla complicat que es faci enrere en aquest sentit.**

—Des d'un punt de vista estrictament polític, m'alegro que el PSOE i el PP tinguin aquesta actitud, perquè patirem durant mesos, potser durant anys, però arribarà un moment que acabaran topant de nassos, s'estimbaran, perquè no poden caminar a cegues tota la vida.

—**Quines aliances podrien establir forces com Aralar o EA amb l'esquerra abertzale il·legalitzada?**

—Primer de tot, cal puntualitzar que hi ha l'esquerra *abertzale* tradicional, una part de la societat basca que ha estat representada per Herri Batasuna, Euskal Herritarrok i després Batasuna, l'esquerra contra la qual l'estat espanyol ha inventat l'esperpent de llei de partits polítics. Però després hi ha l'esquerra *abertzale*, sense afegir-hi cap adjectiu, que aplega diverses esquerres que es van apropant, en què s'inclou EA, Aralar, IU i Acció Na-

“No tenim cap indicati que els espanyols estiguin disposats a respectar la decisió democràtica d'un poble”

cionalista Basca (ANV), però també Batasuna. Aquest acostament ja hi és, significa una cosa molt positiva per a la societat basca, i justament pensem que la trava més important que teníem per a organitzar-nos políticament per a uns comicis acaba de desaparèixer. Deixant d'actuar ETA en tant que organització política armada, desapareix de l'escena política basca en termes de lluita armada, i comencen a actuar com a simples ciutadans. No hi ha més pertorbació política per als partits polítics. I podrem jugar la millor carta política al cent per cent, que fins fa uns quants dies no podíem. Aquesta és la gran diferència. Entre aquestes forces, hi preval la independència nacional en el marc de la UE.

—**Hi ha un altre actor polític molt important a Euskadi, el PNB. Aquest partit, ara a l'oposició, haurà de reformular la seva posició, si s'obre un nou escenari democràtic en què l'esquerra independentista pugui defensar les seves idees?**

—El setembre del 1998 se signava l'acord de Lizarraga-Garazi, en què els signants proposaven com traslladar a Euskal Herria els factors que havien permès un acord de pau a Irlanda del Nord. En aquell cas, el PNB va tenir un paper preponderant, i, a parer meu, fou molt important. Aleshores, en aquella aposta hi va posar més el PNB que no pas l'esquerra *abertzale*. El senyor Xabier Arzalluz es va destacar per la seva actuació eminentment política i es va comprometre a fons amb el procés. Més d'un decenni després, el PNB està obligat a fer un viratge.

—**Els dirigents actuals del PNB estan disposats a fer-lo?**

—El canvi s'ha fe fer, però mai amb algú com Iñigo Urkullu al capdavant, i menys encara amb Josu Jon Imaz, que no serveix per a res, políticament parlant. Penso que les bases del PNB, sobretot les joventuts, són cada vegada més independentistes, i abans o després exigiran als comandaments del partit un canvi per a respondre a les expectatives de la societat basca. No sé si a Catalunya les bases de CiU, i sobretot els joves, també empenyen cap a l'independentisme, però a Euskadi els darrers anys s'observa un canvi molt fort en aquest sentit.

—**També ha passat a CiU, que ha modificat a l'alça el seu discurs sobiranista. De fet, 43 diputats dels 62 de CiU al Parlament es declaren independentistes a títol individual, inclòs el president de la Generalitat, Artur Mas, i 7 diputats dels 17 provinents d'Unió Democràtica de Catalunya.**

—És el procés normal, tot i que he de dir que la xifra em satisfà i em sorprèn, perquè en les meves successives visites a Catalunya no detectava aquest seguiment a CiU, ni de bon tros. CiU ja ha fet el procés que farà aviat el PNB, ho vulguin o no ho els seus dirigents actuals.

Gemma Aguilera